

Jan Haspeslagh

VOORAL HET FEIT DAT WETTEN GEEN OF
NAUWELIJKS REKENING HOUDEN MET HET 'OPEN
ACCESS' ASPECT, ZORGT VOOR GROTE JURIDISCHE
ONZEKERHEID.

Om onze mariene onderzoekers toch over de streep te krijgen hebben de VLIZ-bibliotheek en het VLIZ-datacentrum drie troeven uitgewerkt om meerwaarde te creëren voor OMA en MDA: centraal metadatabasebeheer, doorgevoerde integratie

Het informatie- en datamanagement van VLIZ mikt ook op een open en verdoorgedreven integratie van alle informatie- en data-elementen. Dit wordt gestuurd vanuit één centrale databank, het Integrated Marine Information System IMIS, waarin verschillende modules via de metadata sterk met elkaar gelinkt zijn.

VLIZ DATA - OPENDATABASELEID

Het VLIZ is voorstander van een vrije uitwisseling van data. Data dienen zo veel mogelijk beschikbaar gesteld voor wetenschappelijk onderzoek op zowel nationaal als internationaal niveau. Het VLIZ ziet het als zijn kerntaak om die dataontsluiting te faciliteren. Data waar het VLIZ de primaire bron van is worden steeds publiek ontsloten. Metadata die het bestaan van een dataset illustreren worden steeds publiek ontsloten, tenzij expliciet aangevraagd werd om dit niet te doen.

In vele gevallen zijn er argumenten waardoor geen of slechts een beperkte toegang verleend kan worden. Het VLIZ respecteert deze beperking en zal in samenspraak met de data-eigenaar een op maat uitgewerkt databeleid opzetten. Het VLIZ zal de ontsluiting van data volgens dit beleid verder opvolgen, ook na het verloop van de context waarin de datapolicy werd opgesteld. Bijvoorbeeld, in het kader van specifieke projecten wordt vaak door de partners een moratoriumperiode gevraagd tot de gegevens of resultaten van het project gepubliceerd zijn.

Gebruik van gegevens moet steeds erkend worden of het nu om publieke of aangevraagde data gaat. Op elk moment van download of transfer vermeldt het VLIZ de erkenning van de databron. Indien een substantieel deel van de gegevens gebruikt wordt spoort het VLIZ de gebruiker aan om contact op te nemen met de oorspronkelijke bron van de gegevens. Het VLIZ organiseert dit door de inbouw van disclaimers in data-systemen en door opname van citaties in het metarecord van de dataset. (actuele versie te vinden op <http://www.vliz.be/nl/databeleid>)

(uitgebreid beschreven in Haspeslagh & Vanden Berghe, *Bibliotheek- & archief-gids* 79/2). Het oorspronkelijke concept van IMIS werd in de afgelopen vijftien jaar verder ontwikkeld en verfijnd om vooral de Belgische mariene wetenschapswereld optimaal te kunnen documenteren. Hierbij werd sterk de focus gelegd op het gedetailleerd behandelen en ontsluiten van de wetenschappelijke output: publicaties, opgebouwde expertise, projectwerk en — last but not least — datasets. Ondertussen werd een eerste open informatieproduct gepubliceerd, het Compendium voor Kust en Zee (zie kaderstuk p. 16), waarin onder andere de geïntegreerde open data en informatie uit IMIS gebruikt wordt.

NIUWE DATAPRODUCTEN

Naast het beheren van MDA, is het VLIZ-databank ook actief betrokken in het creëren van nieuwe en afgeleide producten die gebaseerd zijn op open data van diverse oorsprong. Het MDA-archief zelf wordt hiervoor gebruikt, maar er wordt ook nauw samengewerkt met de data

creators. VLIZ voorziet in platformen die wetenschappers toelaten datasets aan te leveren en te documenteren in systemen die deze data onmiddellijk integreren en verspreiden in open, online data- en informatieproducten. Daarnaast wordt het ook mogelijk om deze gegevens te publiceren en zo datacitaties te genereren. We illustreren dit proces met voorbeelden uit MDA en uit het European Marine Observation and Data Network (EMODNET).

VAN ARTIKEL NAAR DATAPUBLICATIE EN -CITATIE

Een onderzoeksgroep publiceert een peer-reviewed artikel in een openaccess-tijdschrift (BRAECKMAN et al., *PLoS ONE* 9(10): e108153). De onderliggende dataset wordt opgeslagen in het MDA, waarbij de onderzoekers uitgebreide metadata toevoegen. De auteurs stellen deze data vrij ter beschikking van andere onderzoekers via een Creative Commons CC-BY-NC licentie. Gebruikers kunnen deze set dus via een simpele downloadknop uit MDA

Datapublicatie: de dataset die gebruikt werd voor de bovenliggende publicatie, krijgt een eigen DOI-link en referentie. Deze data zijn onder een CC-BY-NC licentie vrij beschikbaar vanuit het MDA via de downloadknop.

Het Compendium voor Kust en Zee integreert alle informatie over de Vlaams/Belgische mariene onderzoekswereld. ©VLIZ

COMPENDIUM VOOR KUST EN ZEE

Er bestaat een groeiende vraag in de mariene en maritieme wereld naar wetenschappelijk onderbouwde en geactualiseerde informatie als antwoord op maatschappelijke vragen en probleemstellingen. Deze vragen vloeien veelal voort uit de toenemende nood aan een geïntegreerde benadering waarbij zowel milieu- en natuuronderzoek in het mariene systeem als socio-culturele, economische en institutionele aspecten aan bod komen. De informatie is deels voorhanden maar dikwijls sterk gefragmenteerd, sectorgebonden of weinig toegankelijk. Het 'Compendium voor Kust en Zee' wil deze disperse informatie en gegevens uit het Vlaams en Belgisch marien en maritiem onderzoek bundelen. Al het thematisch onderzoek behorend tot diverse wetenschapsdisciplines uitgevoerd in mariene en kustgebonden ecosystemen en estuaria, inclusief het beleidsondersteunend onderzoek en het onderzoek gericht op gebruikstoepassingen en sectoren, komt hierbij aan bod. Het geïntegreerde en grensoverschrijdende karakter van het Compendium, inclusief de land-zee grens, draagt bij tot een verhoogde communicatie binnen het netwerk van zeewetenschappers en deskundigen die professioneel betrokken zijn met kust en zee, en verhoogt ook de zichtbaarheid en toegankelijkheid van het marien onderzoek.

halen en zelf verder gebruiken in hun onderzoek.

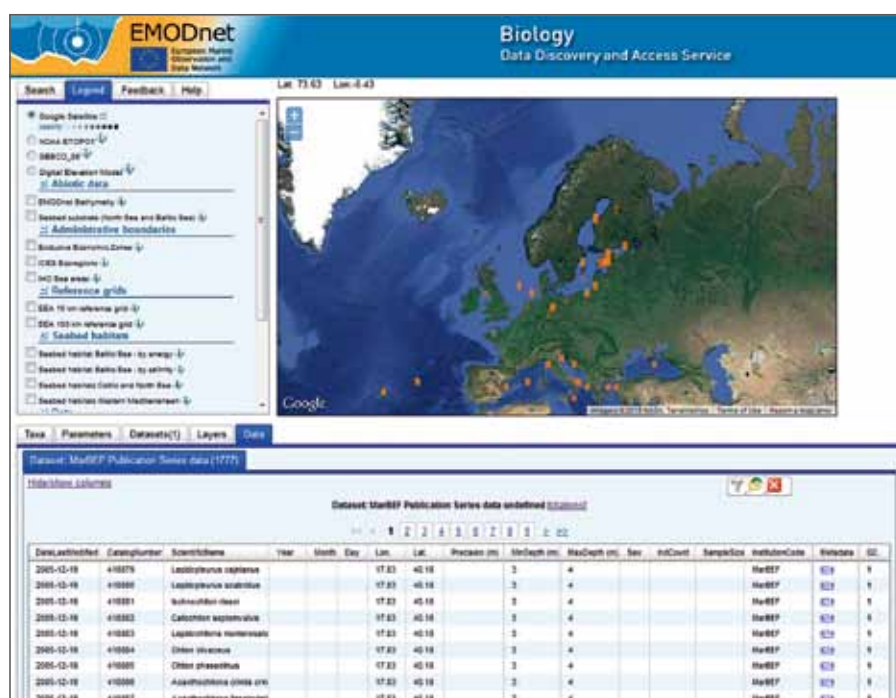
De dataset heeft een DOI meegekregen, en wordt dus een citeerbare datapublicatie. Deze citatie kan dan opgenomen worden in bijvoorbeeld de Data Citation Index (een recente aanvulling van de Web of Knowledge databankgroep) en draagt zo bij tot de wetenschappelijke reputatie van de onderzoeksgroep.

HERVERDELING EN NIEUWE DATAPRODUCTEN

EMODNET (<http://www.emodnet.eu/>) is een Europees project waarbij de partners Europese mariene data, dataproducten en metadata van verschillende oorsprong bijeenbrengen op een uniforme manier. Het hoofddoel is om de

gefragmenteerde en verborgen data te ontsluiten, geïntegreerd aan te bieden en te herverdelen. Op die manier faciliteert de Europese Commissie meer duurzaam onderzoek via kwalitatieve, gestandaardiseerde en vrije toegang tot mariene data. VLIZ voorziet een aantal technische platformen die aan de onderzoekers toelaten om hun data, vanuit MDA of van andere bronnen, te koppelen aan het centrale EMODNET-portaal. Dit portaal integreert de data met een aantal visualisatietools en brengt vooral gegevens van verschillende oorsprong samen in één open omgeving van waaruit onderzoekers nieuwe combinaties met, en analyses op mariene data kunnen maken. Dit leidt tot nieuwe wetenschappelijke datasets, producten, publicaties en inzichten.

Er moet nog veel water naar de zee vloeien voor alle mariene data in open

Het EMODNET-portaal integreert en visualiseert mariene datasets. Deze interactieve kaart toont waar Zeekevers (een zeeslakkensoort) gevonden werden. De code '647' verwijst rechtstreeks naar de volledige dataset in het MDA.

repositories beschikbaar zullen worden. Overheden — nog steeds de grootste geldschietters voor wetenschappelijk onderzoek — hebben er alle belang bij om op internationale schaal het wettelijk kader hiervoor aan te reiken. Ondertussen wordt de mariene onderzoekswereld gemotiveerd om nu reeds hun gegevens vrij aan te bieden door hen zo veel mogelijk meerwaarde te geven: veilige en permanente opslag, centraal institutioneel beheer, blijvende controle over datagebruik, datapublicatie en -citatie, integratie, en het creëren van nieuwe dataproducten die voor iedereen beschikbaar zijn. ■■

Referenties

- BRAECKMAN, U. et al. (2014). Empirical evidence reveals seasonally dependent reduction in nitrification in coastal sediments subjected to near future ocean acidification. *PLoS One* 9(10): e108153. dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0108153 - Bijhorende data: dx.doi.org/10.14284/1
- HASPELAGH, J.; VANDEN BERGHE, E. (2003). IMIS, de eerste Vlaamse mariene informatiedatabank. *Bibliotheek- & archiefgids* 79(2): 12-16
- LESCRAUWAET, A.-K. et al. (Ed.) (2013). Compendium voor Kust en Zee 2013: Een geïntegreerd kennisdocument over de socio-economische, ecologische en institutionele aspecten van de kust en zee in Vlaanderen en België. Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ): Oostende. ISBN 978-90-820731-5-7. 342 pp. www.compendiumkustenzee.be
- 1 Bekijk ook de "50 shades of no": <http://opendataforum.info/index.php/news2/open-data-nieuws>
- 2 [Opendefinition.org](http://opendefinition.org)
- 3 Zie creativecommons.be
- 4 Zie ook <http://5stardata.info/> voor meer
- 5 www.gbif.org
- 6 www.bouchoutdeclaration.org/
- 7 www.gbif.org/publisher/1cd669d0-80ea-11de-a9d0-f1765f95f18b/datasets
- 8 vb datapaper: <http://phytokeys.pensoft.net/articles.php?id=1417>
- 9 www.pensoft.net/
- 10 lifewatch.inbo.be
- 11 lifewatch.inbo.be/blog/posts/bird-tracking-data-published.html
- 12 <http://datadryad.org/>
- 13 We gebruiken in dit artikel de termen "publicatie" en "ontsluiting". Beide betekenen het "online beschikbaar stellen van data (als Open Data)."
- 14 www.geopunt.be
- 15 www.canadensys.net/norms
- 16 www.vertnet.org/resources/norms.html